

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної

роботи
доц. Соловйenko I. I.

20 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«Історія України та українська культура»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки фахівців

рівня вищої освіти магістр

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 222 «Медицина»

Основна компонента

Обговорено та ухвалено на на
методичному засіданні кафедри
українознавства Протокол № 8 від
"23" травня 2022 р. Завідувачка
кафедри д.філол.н.
Єщенко Т. А. _____

Затверджено профільною методичною
комісією з гуманітарних дисциплін
Протокол №4 від "31" травня 2022 р.
Голова профільної методичної комісії
д.філол.н.
Єщенко Т. А. _____

ЛЬВІВ, 2022

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної
роботи

доц. Солонинко І. І.

“ ___ ” _____ 20 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«Історія України та українська культура»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки фахівців

рівня вищої освіти магістр

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 222 «Медицина»

Основна компонента

Обговорено та ухвалено на на
методичному засіданні кафедри
українознавства Протокол № 8 від
“23” травня 2022 р. Завідувачка
кафедри д.філол.н.
Єщенко Т. А. _____

Затверджено профільною методичною
комісією з гуманітарних дисциплін
Протокол №4 від “31” травня 2022 р.
Голова профільної методичної комісії
д.філол.н.
Єщенко Т. А. _____

Навчальна програма з дисципліни «Історія України та українська культура», рекомендована для студентів 1 курсу медичного факультету, які навчаються за спеціальністю 222 «Медицина», укладена кандидатом історичних наук, доцентом Божко Наталією Миронівною на підставі примірної програми навчальної дисципліни «Історія України іта українська культура», що затверджена ДУ «Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України» від 01.06.2017 року та навчальної програми, затвердженої профільною методичною комісією (протокол №4 від 31 травня 2022 року).

Зміни та доповнення до програми навчальної дисципліни на 2022-2023 н.р.

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітки

Завідувач кафедри українознавства д.філол.н. Єщенко Т. А.
(назва кафедри, прізвище, вчене звання)

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ:

Божко Наталія Миронівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Цубов Леонід Володимирович, кандидат історичних наук, доцент кафедри ЕКМ ІІІТ НУ «Львівська політехніка».

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни

«Історія України та українська культура»

відповідно до Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 222 «Медицина»

освітньої програми

магістра медицини

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (анотація)

Програма з дисципліни «Історія України та українська культура» складена для вітчизняних студентів медичних ЗВО III – IV рівнів акредитації. Навчальна програма дисципліни базується на вимогах галузевих стандартів підготовки фахівця (ОПП, ОКХ).

Історія української державності та культури має тисячолітні традиції. Проте, нині український народ перебуває в умовах безкомпромісної боротьби за своє існування як нації, що зробила свій цивілізаційний вибір. Успіх у цій справі залежить від усвідомлення кожного з нас у приналежності до великої європейської спільноти. Це складне завдання, яке, на жаль, не зуміли зреалізувати за останні три десятиліття державної незалежності. Сьогодні це завдання є одним з основних пріоритетів для збереження незалежної України. Успіх від його виконання залежить від виховання і підготовки еліти українського народу, зокрема, майбутньої медичної еліти. Отже, підготувати високо професійних медиків, насамперед, патріотів України є нагальною потребою сучасної вищої школи.

Відповідно до чинних навчальних планів «Історія України та українська культура» викладається упродовж I або II семестру першого року навчання і має такі види аудиторних навчальних занять як : лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів.

Організація навчального процесу здійснюється за Європейською кредитно-трансферною системою (ECTS), яка орієнтована на можливість визнання навчальних досягнень студентів, незалежно від місця навчання.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання, семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій (годин)	Семінарських занять (год.)			
Назва дисципліни: «Історія України та українська культура»	Кредиті в 3/90 год.	14	16	60	1 курс (1 або 2 семестр)	залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- історія України та українська культура від найдавніших часів до сьогодення,
- створені українським народом за час його існування матеріальні та духовні цінності,
- розвиток української державності, боротьба за незалежність,
- місце українського народу у світовій спільноті.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Історія України та українська культура» для вітчизняних студентів вивчається упродовж одного семестру першого року навчання, сприяючи ознайомленню студентів із необхідними знаннями з фундаментальних і професійно орієнтованих дисциплін. Вона інтегрується з дисциплінами гуманітарного циклу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Визначні постаті української медицини», «Націологія і здоров'я нації», «Допоміжні історичні дисципліни в медичній освіті», «Медицина і художня культура» і формує цілісну систему знань студентів у програмі підготовки майбутнього фахівця - лікаря.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія України та українська культура» є :

- формування історико-культурної свідомості молоді, в якій поєднуються знання, погляди, уявлення про суспільний і духовний розвиток,
- усвідомлення студентами нерозривного зв'язку між надбанням минулого і сучасного, традиціями і досвідом різних поколінь українців,
- виховання громадянського патріотизму, активної громадянської позиції, відповідальності за долю своєї Батьківщини,
- спонукання до активної наполегливої праці в розбудові, зміцненні та захисті незалежної України.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія України та українська культура» є :

- допомогти студенту зрозуміти сучасність на основі методики аналізу минулого,
- оволодіти основами методики історичного дослідження, зокрема, ретроспективного, порівняльного, діалектичного методу, історичної хронології,
- виробити навички наукової роботи з історико - культурними першоджерелами, різноманітною навчальною літературою.
- Історія України та українська культура вчить молоду людину, спираючись на загальнолюдські цінності, творчо опрацьовувати і критично переосмислювати багатство світового історичного досвіду та засвоювати його уроки, формувати на цій основі власні переконання, громадянську позицію, здобувати навички і вміння, соціально-гуманітарні компетенції необхідні для практичної діяльності.

1.3. Компетентності та результати навчання

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

загальні:

- здатність навчатися, здійснювати пошук та аналізувати інформацію з різних джерел;
- уміння застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях, приймати обґрунтовані рішення;
- вирішувати професійні завдання, спираючись на гуманістичні, загальнолюдські цінності, особисті знання, ідеї, переконання;
- аргументовано відстоювати свої погляди, брати участь у дискусії з метою пошуку історичної істини;
- мати громадянську позицію, почуття гордості за свою країну, високу історико-політичну культуру;

спеціальні (фахові, предметні):

- здатність розуміти основні шляхи етногенезу української нації;
- здатність пояснити основні періоди історико-культурного розвитку українського народу, етапи формування української нації та її державності;

- користуватись категоріально-понятійним апаратом історичної науки та вміння працювати з науковою та методичною літературою;
 - аналізувати історичні процеси, події, факти, давати їм власну оцінку;
 - користуватись різноманітними методами дослідження історичного процесу;
- уміти класифікувати явища культури за їх історичною значимістю, національною приналежністю і стилевими особливостями, а також аналізувати перспективи розвитку української культури.

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
	Власне володіння знаннями з історії України та української культури	Знати основні етапи історично-культурного розвитку українського народу, становлення та розвиток держави, здобутки української культури	Уміти аналізувати історичні процеси, події, факти, давати їм власну оцінку	Здатність мати та відстоювати громадянську позицію	Вирішувати професійні завдання, спираючись на гуманістичні, загальнолюдські цінності
	Прагматична компетентні ком	Знати ключові події з історії та культури українського народу, визначальні дати історії державотворення, здобутки та досягнення найвидатніших постатей та представників	Уміти застосовувати різні методи дослідження історичного та культурного процесу	Здатність пояснити особливості історичного шляху українського народу та його культурного розвитку	Аргументовано відстоювати свої погляди, брати участь у дискусії з метою пошуку історичної істини
	Комунікативна компетентність	Здобувати знання, опрацьовувати різні джерела інформації, працювати з науковою та методичною літературою	Уміти класифікувати історичні процеси та явища культури за їх історичною значимістю	Здатність аналізувати перспективи розвитку України як держави загалом та української культури зокрема	Мати громадянську позицію, почуття гордості за свою країну, високу історико-політичну культуру

Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія України та української культури» студент повинен **знати**:

- Основні періоди історично-культурного розвитку українського народу;
- Історію становлення та розвитку державності, етапи національно-визвольних змагань;
- Здобутки української культури, її найвизначніших представників, роль та місце вітчизняної культурної спадщини у світовій цивілізації;
- Ключові події з історії України, найвідоміших політичних діячів різного часу, визначальні дати українського державотворення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія України та українська культура» студент повинен **уміти**:

- Аналізувати історичні процеси, події, факти, давати їм власну оцінку;
- Застосовувати різні методи дослідження історичного та культурного процесу, як безперервного еволюційного поступу української нації;
- Класифікувати історичні процеси та явища культури за їх історичною значимістю;
- Аргументовано висловлювати та відстоювати свою думку, відкидати неправдиву, псевдонаукову інформацію та спростовувати її історичними фактами.
- Послугуватися здобутими знаннями з навчальної дисципліни у повсякденній та професійній комунікації.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Лекції	Семінарські заняття	СРС	Індивід. робота
Тема 1. Вступ до курсу. Історія та культура України доби Середньовіччя.	2	2	5	Не передбачена навчальним планом
Тема 2. Суспільно-політичні та культурні процеси в Україні у II половині XIV – I половині XVII ст.	2	2	10	
Тема 3. Козацько-Гетьманська доба.	2	2	10	
Тема 4. Українське національно-культурне відродження наприкінці XVIII – XIX ст.	2	2	5	
Тема 5. Відродження Української держави на початку XX ст. Розквіт модернізму.	2	2	10	
Тема 6. Україна під владою тоталітарного режиму.	2	4	10	
Тема 7. Відновлення державної незалежності України. Суспільні, політичні та культурні реалії України XXI ст.	2	2	10	
Разом (годин)	14	16	60	
Підсумковий контроль				Залік

Аудиторна робота – 33.3%, СРС – 66,7%

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ з навчальної дисципліни «Історія України та українська культура»

№	ТЕМА	Кількість годин
---	------	-----------------

1.	Вступ до курсу. Історія та культура України доби Середньовіччя.	2
2.	Суспільно-політичні та культурні процеси в Україні у II пол. XIV – I пол. XVII ст.	2
3.	Козацько-Гетьманська доба.	2
4.	Українське національно-культурне відродження наприкінці XVIII - XIX ст.	2
5.	Відродження Української держави на початку XX ст. Розквіт модернізму.	2
6.	Україна під владою тоталітарного режиму.	2
7.	Відновлення державної незалежності України. Суспільні, політичні та культурні реалії України XXI ст.	2
	РАЗОМ	14

**5. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з навчальної дисципліни «Історія України та українська культура»**

№	ТЕМА	Кількість годин
1.	Вступ до курсу. Історія та культура України доби Середньовіччя.	2
2.	Суспільно-політичні та культурні процеси в Україні у II пол. XIV – пол. XVII ст.	2
3.	Козацько-Гетьманська доба.	2
4.	Українське національно-культурне відродження наприкінці XVIII – XIX ст.	2
5.	Відродження Української держави на початку XX ст. Розквіт модернізму.	2
6.	Україна під владою тоталітарного режиму.	4
7.	Відновлення державної незалежності України. Суспільні, політичні та культурні реалії України XXI ст.	2
	РАЗОМ	16

6. Тематичний план самостійної роботи студентів (СРС) з дисципліни «Історія України та українська культура»

№	ТЕМА	Кількість годин	Індивідуальна робота
1.	Середньовічна культура України. Дипломатія доби Середньовіччя.	5	Не передбачена навчальним планом
2.	Українські ренесансні здобутки в архітектурі та мистецтві.	10	
3.	Українське бароко.	10	
4.	Український суспільно-політичний рух у XIX ст.	5	
5.	Політичні портрети діячів Української революції 1917 – 1922 рр.	10	
6.	«Розстріляне відродження» і тотальний контроль над культурою. Політика русифікації та її наслідки.	10	
7.	Цивілізаційний вибір українського народу у XXI ст. та боротьба за його реалізацію.	10	
	РАЗОМ	60	

7. Індивідуальні завдання – не передбачені

8. Методи навчання: загальнонауковий метод, хронологічний, аналітичний, порівняльний. На лекціях використовуються такі методики і технології : власне читання лекції викладачем, перегляд презентації, елементи дискусії, відповіді на запитання студентів. При проведенні семінарських занять використовуються методики опитування, діалогу, дискусії, командної роботи. **Самостійна робота** передбачає підготовку до написання тестів, реферування окремих тем навчальної дисципліни, роботу із картами, документами, ілюстративним матеріалом, додатковою літературою, Інтернет - ресурсами тощо.

9. Методи контролю. Контрольні заходи включають **поточний і підсумковий контроль.**

10. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Перевірка знань студентів проводиться за допомогою усного опитування на семінарських заняттях; виконання тестових робіт на заняттях; виступів із темами самостійної роботи. Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті. **Оцінювання поточної навчальної діяльності.** Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою дисципліни. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за 4-ри бальною (традиційною) шкалою оцінки конвертуються у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання (залік). Відповідно до навчального плану формою підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Історія України та українська культура» є **залік.**

Залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі результатів виконання ним усіх видів навчальних робіт, передбачених робочою навчальною програмою. Залік виставляється за результатами поточного контролю та проводиться після закінчення вивчення дисципліни, до початку екзаменаційної сесії.

Критерії оцінювання

Оцінка **5 «відмінно»** виставляється студенту, який систематично працював протягом семестру, має глибокі знання програмного матеріалу, уміє вільно висловлювати власну аргументовану думку з питань передбачених програмою, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, виявив здатність до самостійної роботи.

Оцінка **4 «добре»** виставляється студенту, який виявив достатнє знання навчального матеріалу, виконав передбачені навчальною програмою завдання, показав стійкі знання з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення у ході подальшого навчання.

Оцінка **3 «задовільно»** виставляється студенту, який виявив знання з дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання, допускав помилки у відповідях на семінарських заняттях.

Оцінка **2 «незадовільно»** виставляється студенту, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не володіє навичками самостійної роботи.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти :

Для дисциплін, формою підсумкового контролю яких є залік :

МАКСИМАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні даної дисципліни, становить **200 балів.**

МІНІМАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ, яку студент повинен набрати за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни, становить **120 балів.**

РОЗРАХУНОК КІЛЬКОСТІ БАЛІВ проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (традиційною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом

обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином :

$$X = \frac{CA \times 120}{5}$$

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Недостатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, контролюється при підсумковому контролі. Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-ри бальну (національну) шкалу. Бали шкали ECTS у 4-ри бальну шкалу не конвертуються і навпаки. Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних із дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «A», «B», «C», «D», «E» проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю та успішно завершили вивчення дисципліни. Студенти, які одержали оцінки FX, F («2»), не вносяться до списку студентів, що анжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал «E». Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріям, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Ниже мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та 4-ри бальна шкала незалежні. Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

13. Методичне забезпечення. Курс лекцій з дисципліни «Історія України та українська культура», навчальні посібники, методичні поради для студентів для підготовки до семінарських занять, плани семінарських занять, тестові завдання для поточного контролю знань і умінь студентів, матеріали для самостійної роботи студентів.

Додатково подаємо перелік музеїв та пам'ятних місць, які рекомендується відвідати студентам під час вивчення дисципліни «Історія України та українська культура»:

- Національний музей імені Андрея Шептицького
- Аптека - музей «Під чорним орлом»
- Меморіальний музей «Тюрма на Лонського»
- Музей давніх пам'яток Львова
- Львівський історичний музей
- Державний меморіальний музей Михайла Грушевського
- Музей визвольної боротьби України
- Музей І.Г. Пінзеля
- Музей історії медицини Галичини імені Мар'яна Панчишина
- Меморіал Героїв Небесної Сотні
- Меморіал УГА , Поле Почесних поховань на Личаківському кладовищі

Рекомендована література

Основна

1. Історія України. Національний підручник для медичних університетів, інститутів, академій. 2-ге вид. / за ред. В.Качкана. К. 2018 . 360 с.
2. Історія Української культури. Національний підручник для ЗВО ІУ р.а. 3-є вид. випр./ за ред. В.Качкана. К. 2016. 368 с.
3. Сергійчук В. Нариси з історії України. К. 2022. 660 с.
4. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно». Харків. 2015. 512 с.
5. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять / За ред. В.М. Литвина. К. 2006. 607 с.
6. Історія України та її державності. Львів: Бескид. 2005. С. 316-353.
7. Історія України ХХ – початку ХХІ століття: Навч. посібник / За заг. ред. В.А.Смоля. К. 2004. 582 с.
8. Мицик Ю., Бажан О., Власов В. Історія України. 3-є вид. доповнене і перероблене. К. 2010. 595 с.
9. Історія України: навчально-методичний посібник для семінарських занять / В.Литвин та ін.. К. 2006. Історія України в особах: ХІХ століття. / авт. кол. В.С. Шандра та ін. Київ. 2015. 216 с.
10. Історія української культури. У п'яти томах. Т.1- 4. К.2012.
11. Історія української та зарубіжної культури. Навчальний посібник. 4-е вид. доповнене. / За ред. М. Заковича. К. 2005. 365 с.
12. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до ХХІ століття. Навчальний посібник. – Харків. 2001. 480 с.
13. Лазарович М.В. Історія України: Навчальний посібник. К. 2008. 683с.
14. Лоза Ю. Історичний Атлас України / Ю. Лоза. К. 2015. 320 с.

15. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навчальний посібник.
16. Україна. Політична історія XX – поч. XXI ст. К.: Парламентське вид-во / Греченко В., Шаповал Ю., 2007. 408 с.
17. Україна: XX століття. У 2-х книгах / В.Литвин, В.Смолій, М. Шпаковський. К: Альтернатива. 2002.
18. Семененко В., Радченко Л. Історія України з прадавніх часів до сьогодення: Навчальний посібник. Харків. 2003. 563 с.
19. Чапуга С. Витоки української державності. Докняжий період. Навчальний посібник. К. 2004. 212 с.
20. Чапуга С. Історія державностей в Україні. Вступ до курсу. Навчальний посібник. К. 2002. 124 с.
21. Шокалюк О. Історія України. Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури. 2004. 276 с.
22. Швагуляк М. Історичні студії: Українці на роздоріжжях та крутих поворотах історії (друга половина XIX- перша половина XX ст.). Львів. 2013. 748 с.
23. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. К. Вид-во Портал. 2021. 432 с.
24. Палій О. Збагнути Росію. Свідчення очевидців. Львів. 2020. 400 с.
25. Власов В., Кульчицький Ю., Панарін О. Історія України. Комплексне видання. К. Літера ЛТД. 2021. 512 с.
26. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття) / за ред. Ю.Сабадаш. К. Ліра. 2020. 320 с.
27. Зінкевич Р., Ратушна О., Нагірняк А. Історія державності та культури України. Львів. Вид-во «ЛП». 2020. 240 с.
29. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. К. Центр навчальної літератури. 2021. 142 с.

Додаткова

1. Довідник з історії України (А – Я). Посібник. / за заг. ред. І.Підкови, Р. Шуста . 2-е вид., доопрацьоване і доповнене. К.: Генеза. 2001. 1135 с.
2. Кордон М. Українська та зарубіжна культура. К. Центр навчальної літератури. 2019. 584 с.
3. Палій О. Короткий курс історії України. Львів. 2018. 498 с.
4. Смолій В. Історія Української Держави. Гетьманат ранньомодерної доби. К. Арій. 2018. 720 с.
5. Митрополит Іларіон. Життєписи великих українців. К. Центр навчальної літератури. 2019. 670 с. іл.
6. Дашкевич Я. Постаті. Нариси про діячів історії, політики, культури. / Укладач М. Капраль, А. Фелонюк, Г. Сварник, І. Скочиляс. Львів. Піраміда. 2016. 924 с.
7. Енциклопедія історії України. У 8 томах. К.: Наукова думка. 2004-2007.
8. Корені та парості: український генеалогікон. К.: Либідь. 2008. 472с. іл.
9. Історія України. Новий довідник. К.: ТОВ «Казка». 2008. 736 с.
10. Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка . Львів. 2004. 214 с.
11. Шаповал Ю. Ілюстрована енциклопедія України. К.: Балтія Друк. 2008. 457 с.
12. Грушевський М. Як жив український народ. Коротка історія України. К. ЦУЛ. 2021. 136 с.
13. Голубець М. Велика історія України. У 2-х томах. К. ЦУЛ. 2020.
14. Сергійчук В. Нариси з історії України. К. Ліра. 2022. 660 с.
15. Сегеда С. Видатні жінки української історії. Біографічні нариси на тлі історичних подій. К. Балтія-Друк. 2020. 264 с. іл.

15. Інформаційний ресурс:

1. Державність і культура// [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult203.htm>
- 2 Історія та культура України//[Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle>
3. Історія української державності та культури//[Електронний ресурс]. — Режим доступу <https://studfiles.net/previe>
4. Навчально-методичні поради з курсу «Історія та культура України» // [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://meduniv.lviv.ua>
5. Історія української культури // [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://moodle.ipk.kpi.ua/>

